

Præsidentens tale 2008

Deres Majestæt, mine damer og herrer

Sidste år i september blev den store Kølner Dom beriget med et værk af den tyske kunstner Gerhard Richter. Kirkens vindue i det sydlige tværskib er udført som et farvet lysvæld af godt 11.000 kvadratiske glaseheder, hver på knap 10 centimeter. Med udgangspunkt i kirkerummets middelalderinteriør har Richter udvalgt glaskvadraternes 72 forskellige farver, der efter et tilfældighedsprincip er fordelt som en farveeksplosion over det 113 m² store format. Det hele er rejst i kirkens 22 meter høje vindue. Resultatet er elementært og fantastisk og transformerer dagslyset overvældende og uophørligt.

Værket er udtryk for en ny tendens i Tyskland, hvor det ikke er sædvane at møde moderne kunst i kirkerne. Værket har mødt skarp kritik, det klandres i sin abstraktion for bedre at kunne passe i en moské. Et ekko af en række diskussioner, vi også har oplevet her, med tendens til at vende tilbage og komme igen i forskellige forklædninger. Diskussionerne går på om ikke kunst i en kirke burde afspejle den kristne tro og på umisforståelig vis tjene et formål?

Diskussionerne om det nye vindue i Kølner Dom peger på, at det stadig sætter sindene i kog at kunsten er så lidt formålstjenlig og sig selv nok. Altså bare er kunst. At vi hver især må gøre tanke- arbejdet færdigt. Eller er vinduet irriterende fordi det ikke kan assimileres til den rette tro og tanke, men i stedet fungerer så direkte på synet og kroppen?

I Danmark har vi kirkekunst af højeste karat i både store og små kirker, der ligger spredt over det ganske land. Vi har en stærk og modig tradition for at den helt moderne abstrakte kunst findes og er til stede i kirkerne. Og det er en af Akademiets store bedrifter fortsat at kunne bidrage til denne opgave, der på en og samme gang handler om at tage imod kirkerummet og gå direkte i brechen for kunstens frihed.

Det Kgl. Akademi for de Skønne Kunster har siden 1895 haft et stående udvalg for nye kunstneriske udsmykninger i kirkerne. Administrationen af denne opgave er i dag et moderne rådgivende udvalg, der går i dialog med menighedsrådene. Opgaven er ikke blot en central, men også elementær opgave for et akademi, fordi det er vigtigt at kunst ikke kun findes på akademier, gallerier og museer, men konfronteres i en helt anden kontekst og kommer ud over de beskyttede fronter. Kunsten er en af de mere civiliserede måder at konfronteres på. Med kunsten stilles man ansigt til ansigt med notoriske modsætninger, formelle holdninger afprøves mod uformelle meningsytringer. Man får lov at rejse sine idealer eller nedsænkes i sine værste forestillinger og det er givetvis her den komplette diskussion indtræffer.

Akademiraadets Udvalg for Kirkekunst - eller Kirkekunstudvalget i daglig tale - er rådgiver for Kirkeministeriet, stiftsøvrighederne og andre kirkelige myndigheder. Udvalget rådgiver i forbindelse med forslag til kunstneriske udsmykninger i og omkring kirker. Udvalgets rådgivning er inden for de seneste år ændret så rådgivningen kommer ind tidligere i forløbet. Kirkeministeriet har bevilget midler som gør det muligt for udvalget i højere grad at yde direkte rådgivning på stedet. Det har været en klar forbedring for udvalgets arbejde. I tråd med moderne ekspertskepticisme, så lyttes der ikke altid til fagkundskaben, men succesraten er stor med overraskende smukke resultater. I den netop udgivne beretning ses Michael Theils farvedynamiske cirkel, der følger kirkeåret over alteret i Lundehus nye Kirke. Oda Knudsen sarte svaler der mestrer Alterbilledet i Hvornum Kirke og i Taarbæk Kirke på Sjælland har Kurt Tegtmeier sat Golgata fortællingen i relief. Alene i 2007 har udvalget behandlet mere end 30 sager for forskellige kirker rundt omkring i landet.

Enhver institution må med jævne mellemrum kaste et blik på sig selv, se sig selv efter i sømmene for at se om fundamentet holder og se om den faglige indsats skal stilles skarpere. Akademiraadet har i år med oprettelsen af Visionsudvalget sat et arbejde i gang med at se på akademiets formål og mening som institution i samfundet. Det er en omfattende sag, som vi forventer os meget af. Arbejdet er godt og grundigt i gang og færdiggøres formodentlig næste år. Men hvem ved - sidste gang akademiet nedsatte et strukturudvalg og ønskede at skærpe fagligheden endte man mange år senere med en sneboldeffekt, der

ommøblerede en større del af kunstscenen og førte til oprettelsen af Kunstrådet.

Man må ikke overse, at der for en idealistisk funderet institution som Det kgl. Akademi for de skønne Kunster, ligger en helt central rolle i at udgøre en konstant institutionel ramme for den interesseløse argumentation om kunst og æstetik. Vi skal altså forsvare det faglige argument eller den kunstneriske ytringsfrihed - om man vil - hinsides alle de traditionelle interesseperspektiver som erhverv, nytte, politik og andre værdisættelser er afhængige af.

Dette spejles i organisationen idet Akademiraadet indtager den særstilling inden for statsadministrationen, at det alene er Kunstnersamfundet som valgforsamling og ingen politikere, myndigheder eller interesseorganisationer, der afgør sammensætningen af Akademiet og Akademiraadet. Det betyder selvfølgelig ikke, at der ikke kan eller skal argumenteres om meninger og defineres holdninger. Men man må hele tiden holde det institutionelle ideal for øje, ved at insistere på det faglige argument og holde sig fri af både positive og negative lobbyister og interessekampe.

Aktuelt er den ideelle fordring om kunstens komplette frihed imidlertid under pres fra anden vis - vi har over de seneste år set en optrapning af ideerne om at kunsten og arkitekturen skal sættes til at tjene forskellige formål og varetage politiske initiativer. Især inden for uddannelse, erhverv, eksport turisme og bæredygtighed er disse tendenser udbredte.

Kunsten og arkitekturen skal her i en ny udgave præstere en nytteværdi, hvor man uden at trække for dybt på sine standard mistanker og uden at have berøringsangst på kunstens vegne hurtigt kan opnå at sætte lighedstegn mellem maksimal nytteværdi og kunstnerisk kvalifikation.

Omvendt er der grund til at minde om, at det aldrig for alvor har været den moderne kunst som sådan, der har givet anledning til politisk bekymring om den økonomiske støtte. Prøven har altid stået omkring den 'uforståelige' kunst. Men altså, hallo som man siger, det giver ingen mening at tale kunstnerisk frihed med mindre det gælder for både det uforståelige såvel som det der forstås.

Akademiraadets beretning udkom i år i en fuldfarvet ny udgave, med billeder af stedet, kunstværkerne og de mange mennesker, der deltager i Akademiets arbejde. Denne beretning har fokuseret på hovedlinjerne fra de foregående 3 års arbejde og samtidig lagt vægt på at fremhæve og tydeliggøre institutionens opbygning. Den foregående periode har på mange måder fungeret som en slags grundforskning ind i institutionens funktioner og kompetence. I en nødvendig forlængelse af dette og i fortsættelse af arbejdet med at modernisere institutionen har vi i årets løb været igennem en række forhandlingsforløb om potentielle ændringer inden for institution og sekretariat.

Med henblik på at opnå en bedre og bredere sekretariatsdækning gennemførte forretningsudvalget sammen med Kulturministeriet og Billedkunstskolerne i løbet af 2007 en undersøgelse af muligheden for at

indlejre Akademiraadets sekretariat under Billedkunstskolerne. I den forbindelse blev der gennemført en række drøftelser og udredninger med både Kulturministeriet og Billed-kunstskolerne. Processen har været omfattende og lærerig, men har også udbygget et godt bekendtskab til både Kulturministeriet og Billedkunstskolerne. På baggrund af dette indre maskinrumstjek valgte Akademiraadet at fortsætte som selvstændig institution med et selvstændigt sekretariat.

I forsommeren gennemførte forretningsudvalget ligeledes en offentlig ansættelsesrunde og i august 2007 havde vi den glæde at kunne ansætte cand. jur. Anne Marie Nehammer som ny sekretariats- leder og Akademisekretær. Samtidig har vi kunnet fastholde at stillingen er på fuld tid - hvilket er absolut nødvendigt.

2007 har således været et år, hvor sekretariatsfunktioner, beretningsarbejdet og valg til Kunstnersamfund og Akademi har fyldt godt op som store og ressourcekrævende dagsordner for institutionens arbejde. Når indre organisatoriske anliggender således blev kendetegnet for 2007, vil vores strategi for 2008 være at kvalificere vores generelle mødeaktivitet, grundfæste arbejdet omkring eksisterende og kommende udvalg og ellers koncentrere vores arbejde omkring en række nye aktiviteter, og endelig vil vi frem imod 2009 sætte fokus på Kunstnersamfundet og hele adgangen til institutionen.

I årets løb har Raadet haft flere arbejdsgrupper, som i løbet af 2008 enten skal udmøntes i konkrete aktiviteter eller kvalificeres som stående

udvalg. På baggrund af en evaluering af de seneste års høringer og konferencer vil vi afholde en offentlig seance med arbejdstitlen 'kunst/arkitektur/globalisering'.

Raadets arbejdsgruppe vedr. kunstnerboliger/atelier/tegnestuer i de eksisterende udsatte boligmasser forventes genoptaget i april, med henblik på at kunne komme med konkrete udspil i 2008. Raadets arbejdsgruppe vedrørende Nye Medie Legater arbejder stødt mod at klargøre et kommissorium for et permanent udvalg. I institutionens generelle aktiviteter ligger, at vi foretager udnævnelser til råd, nævn og udvalg, hjælper med ansættelser, uddeler legater og kommenterer planlægning, udspil og deltager i diverse eksterne møder. Akademiraadet har i marts manet til eftertanke omkring ændringer i de livsvarige ydelser og til min store glæde så jeg i Information i dag, at det synspunkt deles af Statsministeren.

Forretningsudvalget har løbende været optaget af drøftelser omkring oplevelsesøkonomien versus den dannelsesorienterede formidling omkring kunst og arkitektur og i løbet af 2008 er det hensigten at nedsætte en arbejdsgruppe, med arbejdstitlen 'om seriøs formidling af kunst og arkitektur'.

Formanden vil sammen med sekretariatet i løbet af april gennemføre en udredning til kulturministeriet om censorordningerne på Statens Arkitektskoler. Ved 3 arrangementer har Akademiraadet haft Regeringens arkitekturpolitiske udspil under behandling. Arkitektsektionen har i sensommeren og i efteråret haft 2 møder, hvor

Akademiets Stiftelsesfest 2008 – Præsidentens beretning

sektionens medlemmer har gennemlæst og diskuteret arkitekturudspillet sammen med en række inviterede arkitekter fra både store og små tegnestuer. Udspillet dannede desuden dagsordenen for Akademiets møde i slutningen af 2007. Tilbage står sammenfatningen, som skal foretages inden maj måned 2008. Raadet er i øjeblikket i samarbejde med Akademisk Arkitektforening og Dansk Designere i gang med at forberede en indstilling til Kulturministeriet om muligheden for at optage Arkitektur, design og kunsthåndværk under Kunstrådet.

Adgangen til Kunstnersamfundet, og dermed adgang til Akademiet og Rådet, sker igennem Juryen. Akademiraadet og Kunstnersamfundets Jury er dermed porten og indgangen til alle aktiviteterne i Akademiet. Den faglige bedømmelse af Kunstnersamfundets medlemmer, der er Juryens job, udgør etikken i dette set-up, som akademiets arbejde udspiller sig på. At hvert enkelt medlem er kvalificeret af den 15 mand store Jury. Med denne post følger selvsagt en lang række tætte diskussioner arkitekter og billedkunstnere imellem, om selve det at kvalificere kunst igennem bedømmelsen af den enkelte kunstner.

I de seneste år har vi haft en hårdt arbejdende Jury, med billedkunstneren Jette Gejl som formand, der har sat speederen i bund med optagelsen af medlemmer. Juryen har samtidig udført et sagligt, kompetent arbejde, der giver mulighed for, at Akademiraadet kan pege på nye kvalificerede kunstnersamfundsmedlemmer af begge køn til gavn i nævn, råd og udvalg i forskellige samfundsorganisationer og administrationer over hele landet.

Juryen har sammenfattet de seneste 3 års arbejde og praksis i en evaluering og har på et møde med Akademiraadet peget på en række tilbagevendende problemer: Sektionsopdelingen mellem malere og billedhuggere opfattes som værende utidssvarende. Mange kunstnere og arkitekter værger sig desuden ved at skulle underkastes en bedømmelse, men alligevel lægger de fleste navn til og vil gerne optages. Mens det helt store problem er at unge kunstnere og arkitekter ikke aner hvad de skal bruge Kunstnersamfundet til, fordi Kunstnersamfundet udover at være valgforsamling ikke har nogen funktioner. At deres medlemskab er en absolut nødvendighed for Akademiraadets arbejde fremstår usynligt for de fleste. Her må formidling til.

Igennem de seneste år har Akademiraadet løbende ført en diskussion om synlighed. Det er ganske tydeligt for Akademiraadet, at en væsentlig del af det store arbejde, der præsteres inden for akademiet må gøres bredt tilgængeligt og nå en større kreds end Akademiet. Men det gælder også inden for akademiet selv. Efter det seneste valg til Kunstnersamfundet står det lysende klart, at den interne kommunikation er mangelfuld. Hånden på hjertet, informationsarbejdet har stort set holdt sig til samtalen, og referatet - denne fests net-workings muligheder og sekretariatets altid venlige og kompetente reservoir af viden. Det har længe stået klart, at det er vigtigt, at det arbejde der udføres i udvalg, jury og råd må formidles og synliggøres. Vi skal altså ud over kanten, som man siger.

Forretningsudvalget har igennem kompetent rådgivning diskuteret på hvilken måde man enklest opbygger og tilrettelægger en ny form for informations- og formidlingsprocedure. I den forbindelse har vi valgt at arbejde efter en kort handlingsplan, der i al enkelhed går ud på at gøre informationerne tilgængelige og udadrettede. Med enkle indsats vil vi arbejde for en aktualisering af hjemmesiden og arbejder desuden mod udviklingen af et nyhedsbrev, hvor vi med en klar indsats kan kommunikere vores bedrifter ud til en større kreds blandt andet relaterede fagtidsskrifter som BKF og Arkitekten.

Den store indsats, der handler om en forbedring af initiativer og dialog med Kunstnersamfundet må vi sætte større aktiviteter og ressourcer af til - med penge som vi ikke har lige nu. Selv om Akademiet i tidens bedste institutionelle automatvivi jævnligt anskues som både forældet og ubrugeligt, har vi altså i vores egen selvopfattelse en ret stor og væsentlig historie at fortælle om de aktuelle indsats der ligger fra råd og udvalg.

At Akademiet selv råder over en betydelig kunstsamlingen er en velbevaret hemmelighed, som vi har tænkt os inden for en overskuelig årrække at dele med andre. I 2007 har Akademiraadet været på besigtigelse i samlingen, ligesom der er færdiggjort en registrering af Kunstsamlingens cirka 640 dele og det er meningen, at dette store arbejde af Emma Salling skal udgives i bogform. I fælles- og fagudvalget, der forvalter Charlottenborgs besiddelser og indre anliggender er der bred enighed om, at samlingen burde vedligeholdes bedre og måske også burde eksponeres bredere. Bjørn Nørgaard har i sin visdom

foreslået at slå mange fluer med et smæk ved at afholde en udstilling med samlingens værker. Det er ganske enestående i den forbindelse at kunne vise at Kunstsamlingen er en del af Charlottenborgs oprindelige historiske inventar. Akademiets præsident vil i sin egenskab af formand for fællesudvalget i den forbindelse holde fremdrift med projektet.

Akademiraadets publikation 'Landskabssyn og planreform, et memorandum' blev offentliggjort den 27. februar 2008 ved et arrangement i Charlottenborgs Kuppelsal. Igennem dette arbejde har Akademiraadet ønsket at blande sig i den æstetiske diskussion om det danske landskab og de ændringer, der vil ske på baggrund af kommunesammenlægningerne og planreformen. Skriftet danner samtidig den foreløbige afslutning på det udvalgsarbejde, der blev igangsat i 2005. I samme anledning stod Akademiraadet den 27. februar bag et arrangement, hvor alle repræsentanter med en forvaltningsmæssig interesse i emnet indenfor både stat, regioner og kommuner var indbudt. Herunder repræsentanter for henholdsvis Statsskovene og Folkekirkens stifter. Skriftet er desuden udsendt til samtlige kommuner i landet.

Akademiet interesse i landskabet og planlægningen er ikke af ny dato. Det er herhjemme en gevinst fra modernismens tid, at landskabet og planlægningen i både æstetisk og kunstnerisk forstand blev sat i fokus. Og den tradition er stadig aktiv i Akademiet. Akademiraadet er kendt for at udvise et fagligt og kompetent engagement inden for dette felt, og har stærke, store og stolte holdninger og meninger om både anvendelsen, planlægningen og forvaltningen af landskabet i Danmark.

Institutionen havde igennem en lang årrække frem til 2004 et permanent landskabs- og havekunstudvalg, der fungerede i hele landet for både stat, amter og kommuner. Det er en klar strategi for Akademiraadet og en del af de kommende aktiviteter i år at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal registrere behovet og muligheden for at oprette et permanent landskabsudvalg, med henblik på blandt andet igennem opsøgende virksomhed at rådgive kommunerne i hele Danmark.

For i Danmark er kulturlandskabet konteksten. Det binder horisonten fra hav til himmel med bløde bakker, hvor der overalt er spor af historien. Kirker ligger spredt på kanten sammen med nutidens større størrelser i spraglet valør. Inden længe skal vi tage stilling til helt nye typer af energibrug og landbrug og skovrejsninger og byudvidelser, der vil udfordre det åbne lands rum, hvor et vekslende fugtigt klima giver atmosfæren luftighed - fordi lyset brydes i vandpartikler højt oppe og spredes uophørligt igen og igen som et højt lysfyldt rum, der transformerer dagslysets farver.

Tak til

Musikken ved Katrine Gislinge,

Talen af Lone Frank,

Medaljemodtagerne og

til sekretariatet Nina Tjørnemark, Lena Keller og Anne Marie Nehammer.

Akademiet, Raadet, Juryen og alle udvalgene indtager den særstilling, at medlemmerne bortset fra præsidenten stiller deres arbejdskraft gratis til rådighed for det offentlige. Til alle jer vil jeg derfor sige tak, fordi I føler jer forpligtet til at lægge kræfterne i det arbejde Akademiet udfører. En ganske særlig tak vil jeg gerne bringe Deres Majestæt for den interesse, der er udvist Akademiet gennem mange år.

Men-

'En institution der ikke formår at fejre sig selv har også vanskeligt ved på lang sigt at celebrere og fastholde sine mål. Formen i denne forstand er ganske vist ydre og skal ikke tage overhånd, men i veldoseret mængde tjener (denne festivitas faktisk) et formål, nemlig at beskytte indholdet' – p.97 k.a.d.n.o. Med dette citat af Frederik Stjernfelt vil jeg gerne sige tusinde tak og samtidig denne mandag aften henlede alles opmærksomhed på at det er lige det vi gør i dag - fejre denne institutions formål og indhold.

Akademiets Stiftelsesfest 2008 – Præsidentens beretning